

Meslek Lisesi Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması¹

Salih AYDIN²

Bünyamin ER³

ÖZ: Girişimcilik konusu her geçen gün önemi artan, sunulan desteklerle bütünleşen ve bunun sonucunda da ekonomiye direk katkısı olan bir eylem sürecidir. Bu doğrultuda her ülke, girişimcilere ihtiyaç duymakta ve girişimcilik faaliyetlerinin oluşabilmesi için gerekli olan destekleri sunmaktadır. Devlet kanadı veya özel bir kuruluş aracılığıyla bir araya gelen girişim sermayedarları genç girişimcileri desteklemektedir. Bu desteklere paralel olarak da girişimci sayıları artmaktadır. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, meslek lisesi öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini belirlemektir. u amaçla Trabzon ilinde merkez ilçe Ortahisar'da faaliyetlerini sürdüren meslek liselerinde eğitim gören son sınıf öğrencilerine anket yapılmış ve elde edilen bulgular cinsiyete, kişilik özelliği, ruh hali, meslek lisesi türü ve öğrencilerin girişimcilik dersi alıp almama durumlarına göre karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, girişimcilik özellikleri, meslek liseleri

JEL Kodları: G21, I25, L26

A Field Research for Determining the Entrepreneurship Characteristics of Vocational High School Students

ABSTRACT: The importance of entrepreneurship has been growing, with this importance and supports given; it becomes a process which benefits the economic situation of country directly. In this direction, every country needs entrepreneurs and supports the activities for entrepreneurship. The entrepreneurs who comes together thorough governmental ways or private institutions, are waiting for new ideas and young entrepreneurs to support. The number of entrepreneurs is increasing in parallel with this support. In this direction, the aim of this is to study define the entrepreneurship features of vocational high school students. o this end, studying in the province of Trabzon professions operating in the central district Ortahisar the end of high school students were interviewed and reviewed findings. The results are interpreted by being compared according to the gender, personality mood, the type of the vocational high school and whether or not the students take entrepreneurship course.

Keywords: Entrepreneurship, entrepreneurship characteristics, vocational schools

JEL Codes: G21, I25, L26

¹ Bu çalışma, Salih AYDIN'ın "Meslek Lisesi Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Trabzon İli Örneği" isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

² Öğr.Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, Borçka Acarlar MYO, salihaydin@artvin.edu.tr

³ Doç. Dr., KTÜ İİBF İşletme Bölümü, ber@ktu.edu.tr

1. Giriş

Girişimcilik kavramı, ortaçağdan günümüze kadar pek çok araştırmacının tanımlamaya çalıştığı bir kavram olarak hem işletme hem de iktisat literatürünün en fazla ilgi çeken konularından biridir. Artan ilgiye ve öneme rağmen, girişimcilik hakkında genel kabul görmüş ortak bir tanım vermek oldukça güçtür. Girişimcilik farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Girişimcilik kavramı, belirli fırsatlardan yararlanmak için bazı kaynakların ve süreçlerin araştırıldığı, değerlendirildiği ve bunlardan faydalandığı süreç şeklinde tanımlanabilir (Demireli ve diğerleri, 2014: 3). Bir başka tanıma göre girişimcilik, iş adamı, iş bilen, yönetici, patron, kendi işini kendi kurma çabası içinde bulunan anlamlarında kullanılmaktadır (Küçük, 2005: 26). Girişimcilik, öncelikle zihinsel algılama ve sezgi yoluyla başlayan bir yolculuk, model, güven, imaj ve kuluçka rollerle sosyalleşen bir başarı, psikolojik açıdan girişimcinin özellikleri ile birleşen bilinçli duygusallık, başarıya odaklanan davranışlarla diğer davranışları işe uygun şekilde biçimlendiren özel bir teknolojidir (Top, 2006: 7). Girişimcilik, yeni ve bilinmeyen bilginin ortaya çıkartılması olup, var olan fırsatların görülmesi ve değerlendirilmesi sürecini içermektedir (Korkmaz, 2012: 211). Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere girişimci, değer oluşturmak için faaliyetlerde bulunan kişi olarak tanımlanmaktadır.

Girişimcilik, ekonomik gelişmenin temel dinamiğini oluşturmaktadır. Girişimcilik kavramı bireysel ve toplumsal refahı artırdığı için dikkat çekmiş ve inceleme konusu olarak literatüre girmiştir. Bu nedenle ülkeler, girişimciliğe daha çok önem vermeye başlamışlardır. Çünkü girişimcilik, kar elde etmenin, kullanılmayan potansiyeli aktif hale getirmenin ve yeni iş sahaları oluşturmanın en etkili yoludur. Böylelikle girişimcilik faaliyetleri, bölge ve ülke kalkınmasında ekonomik bir değer oluşturmaktadır (Korkmaz, 2012: 211-212).

Bir ülkenin kalkınması açısından girişimcilere büyük görevler düşmektedir. Çünkü girişimcilik sayesinde yeni iş olanakları sağlanırken, ekonomideki işsizlik sorunu çözümüne de önemli katkı sağlamaktadır. Bunların yanı sıra, farklı ve stratejik düşünce yapısına sahip girişimciler sayesinde piyasalara yeni mal ve hizmet sunulmaktadır (Akyüz, 2013: 81).

Girişimci, genellikle genç, dinamik, özgüven sahibi ve yenilikçi fikirlere sahip kişiler olarak tanımlanmaktadır. Ülkedeki girişimci sayısını artırmak için çocuklara ve gençlere özgüven verilmeli, çocukların ve gençlerin düşüncelerini ifade etmeleri için onlara teşvikler ve olanaklar sunulmalıdır.

Bir girişimcinin aldığı eğitimden başlayarak bu eğitimini kullanabilme yeteneğine, ailede ve toplumda kendisine sağlanan imkanlara ve iş yüküne kadar her şey girişimcinin hareket noktasını oluşturmaktadır. Girişimcilik eğitimi, özellikle gençlerin girişimsel tutum ve davranışlarının oluşmasındaki en önemli faktörlerin başında gelmektedir. Bu nedenle eğitimin gençlerin tutum ve gelecekle ilgili arzu ve hayalleri üzerindeki etkisinden dolayı potansiyel girişimcilerin

yetiştirilmesi ve geliştirilmesi bakımından ne kadar önemli bir faktör olduğu görülmüştür (İşcan ve Kaygın, 2011: 443).

Meslek lisesi öğrencileri, okudukları okul itibarıyla girişimciliğe daha yakın öğrenci kitleleridir. Literatürde, genellikle üniversitede eğitim gören öğrencilere yapılan çalışmalar doğrultusunda öğrencilerin girişimcilik özellikleri tanımlanmaya çalışılmıştır (Arslan, 2002; Karabulut, 2009; Patır ve Karahan, 2010; İbicioğlu ve diğerleri, 2010; İşcan ve Kaygın, 2011; Ören ve Bıçkes, 2011; Bilge ve Bal, 2011; Tekin ve Arslan, 2011; Korkmaz, 2012; Kılıç ve diğerleri, 2012; Uluyol, 2013; Akyüz, 2013; Demireli ve diğerleri, 2014; Solmaz ve diğerleri, 2014; Tok ve diğerleri, 2014; Güreşçi, 2014). Ancak girişimcilik ruhunun daha erken yaşlardan tespit edilebileceği düşüncesine dayanarak bu çalışmada meslek lisesi öğrencilerinin girişimcilik özellikleri tespit edilmek istenilmiştir.

Liselerde eğitim-öğretim gören öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi üzerine Türkiye’de yapılan çalışma sayısı çok sınırlıdır.

Akyüz ve diğerleri (2006) çalışmalarında, Rize ilinde yer alan lise ve üniversite öğrencilerinin girişimcilik kapasitelerini araştırmışlardır. Toplam 362 öğrenci üzerine yapılan çalışmada öğrencilerin büyük kısmını lise öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin % 68’i hayata kendi işlerini kurarak atılmak istemektedirler. Araştırmada elde edilen diğer bir sonuca göre, öğrencilerin % 51’i yenilikçi bir düşünceye sahiptir. Akyüz ve diğerleri (2006) çalışmalarında ayrıca, girişimcilerin önünün daha da açılabilmesi ve genç nüfusun üretim alanına yönlendirilmesi için alternatif yatırım alanlarının devlet tarafından yön gösterilerek sunulması ve gereken desteklerin aksatılmadan verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Kayalar ve diğerleri (2013) çalışmalarında, Isparta ve Kosova Prizren illerindeki lise son sınıf öğrencilerinin risk alma özelliklerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmada veri toplam yöntemi olarak her iki il içinde anket formu hazırlanarak uygulanmıştır. Yapılan anket çalışması sonucunda lise öğrencilerinin riskten kaçınan bir tutum içinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Prizren’de eğitimine devam eden öğrencilerin daha çok riskten kaçınan bir tutum içinde oldukları gözlemlenmiştir. Araştırmacılar bu duruma Kosova’nın yeni bağımsızlığını kazanması ve yeni ekonomik sosyal bir oluşumun içinde olmasının etki ettiğini ortaya koymuşlardır.

Parlak (2013) çalışmasında, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Kadıköy ilçesinde dört büyük dershanedeki üniversiteye hazırlık kursuna devam eden lise son sınıf öğrencisi olan 448 kişinin girişimci kişilik özellikleri ile, içsel ve sosyal zeka seviyelerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda ise girişimcilik özellikleri ile içsel ve sosyal zeka arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulgusunu elde etmiştir.

Yüksek öğrenim öğrencilerin girişimcilik özelliklerini üzerini belirlemeye yönelik uluslararası çalışmalara ilişkin literatüre, çok fazla sayıda çalışma olduğu için, konuyu dağıtmamak adına bu çalışmada yer verilmemiştir.

2. Girişimcilik Özellikleri

Girişimcilik üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, girişimci olmayı belirleyen faktörlerin literatürde üç yaklaşım altında incelendiği görülmektedir. Bunlar; bireysel, çevresel ve firma yaklaşımlarıdır. Çevresel yaklaşım, girişimciliğin çevrenin etkisi ile oluştuğu yaklaşım biçimidir. Firma yaklaşımı ise girişimcilik faaliyetlerinin işletme düzeyinde yapıldığı yaklaşım biçimidir. Bireysel yaklaşım; girişimciliği daha çok bireyin demografik ve psikolojik özelliklerinin belirlediğini ileri sürmektedir. Demografik özellikler, girişimciliği yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, ailede girişimci olması ve ailenin gelir durumunu dikkate alarak açıklamaktadır. Bireysel yaklaşıma göre girişimciliğin belirlenmesinde etkili olan ikinci faktör ise psikolojik özelliklerdir (Korkmaz, 2012: 212). Bu özellikler; risk alma, bağımsızlık isteği, başarıya ihtiyacı, yenilikçilik ve kendine güven gibi farklı kişilik karakteristiklerinden oluşmaktadır.

Risk Alma

Risk alma eğilimi denildiğinde çalışmada kastedilen öğrencinin bir iş kurması olduğundan, yatırım ve iş yönetme riski ele alınmaktadır. Pek çok yatırım kararlarında risk alma eğilimi temel faktör olarak dikkate alınmaktadır. Girişimcilerin farklı olaylarda değişen risk eğilimi seviyeleri girişimcilerin risk algısının farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Risk alma davranışını ölçmek için aslında hangi risk türünün incelendiğine, ayrıca açıklık getirmek gerekmektedir (Avşar, 2007: 12). Girişimci, riskle karşılaşabileceği halde, fırsatları değerlendirerek, belirsizlik altında büyüme ve kara ulaşma amacıyla, sermaye ihtiyacını karşılayabilmek için gerekli kaynakları toplayarak, yeni iş ya da işletme oluşturan kişidir (Özkan ve diğerleri, 2003: 147).

Bağımsızlık İsteği

Bağımsızlık, kişilerin önemli kararları vermede ve fırsatların peşine düşmede bağımsız olarak hareket etme serbestliğidir. Bağımsız olan bir kişi bir düşünceyi ya da vizyonu ortaya koymada ve uygulamada serbest olarak hareket edebilmektedir. Genel olarak fırsatları kovalamada kendi kendini yönlendirme anlamı taşıyan bağımsızlık kavramı, dar anlamda, iş tasarımı çerçevesinde iş özelliğinin ve iş metotlarının seçilmesi ile iş programı üzerindeki kişisel kontrol derecesini göstermektedir (Özdemir, 2013: 619).

Birçok kişi başkalarına bağımlı çalışmak istememektedir. Kişinin kendi adına işletme kurup çalıştırmak isteği özgür çalışma isteğinden kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda bağımsız çalışma isteği sonucunda kurulan işletmede çalışan işçilere liderlik yapabilmek de bağımsızlık isteği ile girişim faaliyetlerinde bulunma düşüncesini desteklemektedir (Bozkurt, 2011: 16).

Başarma İhtiyacı

Başarma ihtiyacı teorisi, başarma ihtiyaçlarının girişimcilik davranışlarını etkileyen önemli bir faktör olduğunu ileri sürmektedir. Başarma ihtiyacının; insanları girişimciliğe sevk etme, kontrollü riskleri üstlenme, problem çözme becerisini geliştirme ve amaçların belirlenmesinde katkıda bulunma gibi avantajları bulunmaktadır (Korkmaz, 2012: 212).

Herhangi bir işin başarılı bir şekilde sonuçlandırılması için temel belirleyicilerden biri olan başarma ihtiyacı, aynı zamanda toplumların ekonomik gelişmelerinin sağlanmasında önemli bir motivasyon aracı olma özelliğine de sahiptir. Başarma ihtiyacı, her tür insan davranışının gerisinde yatan psikolojik bir güç ve girişimcilik davranışını uzun soluklu olarak etkileyen bir faktördür (Ören ve Biçkes, 2011: 73-74).

Yenilikçilik

Yenilik eğilimi, yeni ürünler, yeni metotlar ortaya çıkarma, yeni pazarlara girme, yeni bir organizasyon yapısı kurma ve tüm bunlara yönelik bir irade ortaya koymayı içeren eğilimdir. Girişimci, yenilik yoluyla değişimleri ortaya çıkarmakta, farkındalık oluşturmada ve bunun sonucunda da başarıya ulaşmaktadır (Solmaz ve diğerleri, 2014: 43).

Girişimciler değişimi ortaya çıkartan ve yöneten kişilerdir. Yenilik yaparak, girişimciler sürekli fırsatları yakalayıp kavrama yeteneğini sergilemektedirler. Girişimciler yenilikçiliği yeni zenginlik üretici kaynaklar keşfetme ve mevcut kaynaklara ilave zenginlik dahil etmekte kullanmaktadır (Güney ve Nurmakhmatuly, 2007: 67).

Kendine Güven

Girişimci genel olarak kendi işini kuran ve devam ettiren, bunun yanında risk alabilen kişi olarak kabul edilmektedir. Kendine güven; risk eğilimi, bağımsızlık isteği, başarma ihtiyacı ve yenilikçilik gibi psikolojik özelliklerden birini oluşturmaktadır. Başarılı girişimcinin en önemli özelliklerinden birisi de bir amacı gerçekleştirmek için kendine güvenmesidir. Girişimcilerin kendilerine olan güvenleri işlerine olan ilgi ve uzmanlık ile beraber artış göstermektedir (Korkmaz, 2012: 213).

Girişimcilik özelliklerinin belirlenmesinde etkili olan psikolojik faktörlerin hepsinin önemi yüksektir. Bu beş faktör ile beraber girişimcilik eğilimleri hakkında daha sağlıklı analizler yapılmakta ve bu analizler gerçeğe uygun şekilde yorumlanmaktadır.

Bu çalışmada meslek lisesi son sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimini ölçerken bireysel yaklaşımdan hareket edilmiş ve bu yaklaşım çerçevesinde demografik değişkenler ve psikolojik özellikler ile birlikte meslek lisesi öğrencilerinin girişimcilik özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

3. Alan Araştırması

3.1. Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Hipotezleri

Bu çalışmanın amacı, Trabzon'daki meslek lisesi öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini, farklı meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik özelliklerindeki farklılıkları, cinsiyetin, kişilik özelliklerinin, ruh halinin ve girişimcilik ile ilgili ders almanın girişimciliğe etkisini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, Trabzon ili merkez ilçe Ortahisar'a bağlı 8 adet meslek lisesinden aynı tür meslek lisesi olmamalarına özen göstererek 5 adet meslek lisesi tesadüfi olarak seçilmiştir. Seçilen bu meslek liselerinde girişimcilik ile ilgili daha çok fikir sahibi olduğu düşünülen son sınıf öğrencileri araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada kullanılacak verilerin toplanması için anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu toplamda iki kısım ve 32 sorudan oluşturulmuştur. İlk kısımda yer alan 5 soru, öğrencilerin demografik ve kişilik özelliklerini ölçmeye çalışan sorulardan oluşturulmuştur. İkinci kısımda ise anketin güvenilir şekilde cevaplanmasını ölçmek için 2 adet kontrol sorusuna yer verilmiştir. Diğer 25 soru ise öğrencilerin girişimcilik özelliklerini ölçmek için oluşturulmuştur. Gerekli açıklamalar sonucunda dağıtılan anket formu sonucunda 600 öğrenciye ulaşılmıştır. Ancak 75 öğrencinin anket formuna güvenilir şekilde cevap vermemesi neticesinde bu anket formları araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Sonuç olarak güvenilir şekilde cevap verilen 525 anket formu gerekli analizlere tabi tutulmuştur. Ankette 5'li likert yöntemi kullanılmış ve verilerin analizi için SPSS 15.0 istatistiki paket programından yararlanılmıştır. Anket formu hazırlanırken birçok çalışmadan yararlanılmıştır. Ancak bu çalışmalar genellikle üniversitelerdeki öğrencilerin girişimcilik özelliklerini belirlemeye yönelik yapıldığından yararlanılan anket formları basitleştirilerek yeni bir anket formu oluşturulmuştur. Çalışmada ölçülmeye çalışılan kıstaslara göre oluşturulan hipotezler şu şekilde sıralanmaktadır.

H1: Meslek Lisesi öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinde meslek lisesi türü açısından farklılık vardır.

H2: Cinsiyete göre girişimcilik özelliklerinde farklılık vardır.

H3: Öğrencilerin girişimcilik özelliklerinde girişimcilik dersi alıp almama açısından farklılık vardır.

H4: Öğrencilerin girişimcilik özelliklerinde ruh haline göre farklılık vardır.

H5: Öğrencilerin girişimcilik özelliklerinde kişilik özellikleri açısından farklılık vardır.

3.2. Araştırmanın Bulguları

Meslek lisesi öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada anket yöntemi ile toplanan verilerin analizinde ilk olarak anket sorularına verilen cevaplar güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur.

Tablo 1: Anket Sorularının Güvenirlilik Analizi

Girişimcilik Özellikleri	Cronbach's Alpha	Soru Sayısı
Tüm Girişimcilik özellikleri	0,853	25

Alpha 0,00 ile 0,40 arasında ise ölçek güvenilir değildir. Alpha değeri 0,40 ile 0,60 arasında yer alırsa ölçeğin güvenilirliği düşük, 0,60 ile 0,80 arasında yer alırsa ölçeğin güvenilirliği yüksek ve 0,80 ve 1,00 arasında yer alırsa ölçeğin güvenilirliği çok yüksek olarak nitelendirilmektedir (Kalaycı, 2010: 405).

Tablo 1'e bakıldığında anket sorularının tamamının Cronbach's Alpha güvenilirlik analizi testi sonucu 0,853 olarak elde edilmiştir. 0,60 ve üzeri bir değere sahip olan değerlendirmede ölçeğin güvenilirliği yüksek olarak nitelendirildiği için çalışmada kullanılan anket formunda yer alan sorularının güvenilirlik düzeyi yüksek çıkmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin liselere göre dağılımına bakıldığında, Ortahisar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi %26,9 (141), 80. Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi %3,4 (18), Trabzon Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi %16,8 (88), IMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi %21 (110) ve Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi %32 (168) kişilik öğrenci grubuyla çalışmaya dahil edilmiştir. Katılan öğrencilerin %26,7'si girişimcilik dersi almışken, %73,3'lük öğrenci grubu ise girişimcilik dersi almamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %17'lik kısmı gergin, %11,4'lük kısmı huzurlu, %16,6'lık kısmı hırslı, %29,3'lük kısmı mutlu, %6,1'lik kısmı kadercik ve %19,6'lık kısmı da hayalperest öğrenciler olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda bu öğrencilerin %7,0'lık kısmı zeki, %4,2'lik kısmı çalışkan, %34,3'lük kısmı dürüst, %5,9'lük kısmı lider, %9'lük kısmı cesur ve %39,6'lık kısmı da güler yüzlü öğrenciler olarak belirlenmiştir. Son olarak da çalışmaya katılan öğrencilerin %33,7'lik kısmı erkek öğrencilerden, %66,3'lük kısmı da bayan öğrencilerden oluşmuştur.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Değişken	Seçenekler	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Cinsiyet	Bay	177	33,7
	Bayan	348	66,3
Kişilik Özellikleri	Zeki	37	7,0
	Çalışkan	22	4,2
	Dürüst	180	34,3
	Lider	31	5,9
	Cesur	47	9,0
	Güler Yüzlü	208	39,6
Ruh Hali	Gergin	89	17,0
	Huzurlu	60	11,4
	Hırslı	87	16,6
	Mutlu	154	29,3
	Kadercı	32	6,1
	Hayalperest	103	19,6
Girişimcilik Dersi Alıp Almama	Evet	140	26,7
	Hayır	385	73,3
Meslek Lisesi	Ortahisar Mesleki Teknik ve Anadolu Lisesi	141	26,9
	80. Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	18	3,4
	Trabzon Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	88	16,8
	IMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	110	21,0
	Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	168	32,0

3.3. Faktör Analizi

Faktör analizi, birbirleriyle ilişkisi olduğu düşünülen çok sayıdaki değişkenler arasındaki ilişkinin yapısına göre ipuçları sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Faktör analizi, aralarında ilişki bulunduğu düşünülen çok sayıdaki değişken arasındaki ilişkilerin anlaşılmasını ve yorumlanmasını kolaylaştırmak için daha az sayıdaki temel boyuta indirgemek veya özetlemek özelliklerine sahip olan çok değişkenli analiz tekniğine verilen bir isimdir. Faktör analizinde temel mantık, karmaşık bir olgunun daha az sayıda faktörler yardımıyla açıklanabileceği düşüncesidir (Altunışık ve diğerleri, 2012: 263-264).

Faktör analizinde ilk olarak veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığını değerlendirmek amacıyla örneklem büyüklüğünün Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerine bakılmalıdır. KMO, gözlenen korelasyon katsayıları büyüklüğü ile kısmi korelasyon katsayılarının büyüklüğünü karşılaştıran bir indekstir. KMO oranının (0.5)'in üzerinde olması gerekir. Oran ne kadar yüksek olursa veri seti faktör analizi yapmak için o kadar iyidir denilebilmektedir (Kalaycı, 2010: 321-322).

Tablo 3: KMO Değeri

Kaiser-Meyer-Olkin Measure ile Örneklem Yeterliliği Ölçümü Analizi		,890
Bartlett'in Küresellik Testi	Ki-Kare Değeri	3355,973
	df	300
	Sig.	,000

Tablo 3'e bakıldığında faktör analizinin uygulanması için Bartlett Sınaması ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ölçütü dikkate alınmıştır. Ki-Kare değeri: 3355,973 ve anlamlılık düzeyi p:0,000 olarak hesaplanmıştır. KMO değeri ise 0,89 olarak hesaplanmıştır. Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalarda genellikle KMO değerinin 0,50'dan büyük olması örneklem büyüklüğünün analizi için yeterli olduğunu göstermektedir (Demireli ve diğerleri, 2014: 10).Yapılan analiz sonucunda bulunan KMO değeri sosyal bilimlerde istenilen KMO değerinden yüksek çıkmıştır. Araştırmada veri setinin örneklem büyüklüğü faktör analizi için yeterli görülmektedir.

Dönüştürülmüş faktör matrisinin amacı yorumlanabilir, anlamlı faktörler elde etmektir. Bir değişken hangi faktör altında mutlak değer olarak büyük ağırlığa sahipse o değişken o faktör ile yakın ilişki içindedir demektir (Kalaycı, 2010: 330). Bir değişkenin analizde yer alan diğer değişkenlerle paylaştığı varyans miktarını gösteren ortak varyans değerleri Tablo 4'de gösterilmiştir. Buna göre bazı değişkenlere ilişkin ortak varyans değerleri düşük hesaplanmış olmasına rağmen, elde edilen değerler analiz sonuçlarını etkilemeyecek düzeyde olduğu için herhangi bir düzeltme işlemi yapılmamıştır.

Tablo 5'de dönüştürülmüş faktör matrisi sonuçları verilmiştir. Dönüştürülmüş faktör matrisi sonuçlarına göre, Risk 1 (Kurallara karşı çıkmaktan hoşlanırım)'i ölçen soruya verilen cevabın faktör matrisi değeri negatif çıkmıştır. Tablo 5'e göre risk eğilimini ölçen sorularda Risk 1 (Kurallara karşı çıkmaktan hoşlanırım)'e yer yoktur. Çünkü soruya karşılık gelen değer eksi değer almıştır. Diğer bir sonuca göre Kendine Güven 1 (Çok çalışarak her işin üstesinden gelebilirim)'i ölçen soruda grup dışında kalmıştır ve artı değer almıştır. Yani Kendine Güven 1 (Çok çalışarak her işin üstesinden gelebilirim)'i ölçen soruya verilen cevaplarda girişimcilerin girişimcilik özelliklerini daha fazla yansıttıkları söylenebilmektedir.

Tablo 4: Ortak Varyans Tablosu

Anket soruları	Baş değer	Çıkarma
Risk 1 (Kurallara karşı çıkmaktan hoşlanırım)	1,000	0,479
Risk 2 (Belirsiz durumlara fazla tahammül edemem)	1,000	,427
Risk 3 (Rahat yaşamak için risk gereklidir)	1,000	,713
Risk 4 (Risk almaktan çekinmem)	1,000	,724
Risk 5 (Başarı için daha önce denemediklerimi denemekten çekinmem)	1,000	,508
Bağımsızlık 1 (Ekonomik bağımsızlığım için de olsa başkalarından emir almayı sevmem)	1,000	,533
Bağımsızlık 2 (Farklı olmaktan korkmam)	1,000	,542
Bağımsızlık 3 (Bir şeye inanıyorsam başkasından onay beklemem)	1,000	,556
Bağımsızlık 4 (Bir şeyi yaparım diyorsam, yaparım)	1,000	,438
Bağımsızlık 5 (Bir kişinin beni yönlendirmesini istemem)	1,000	,586
Başarma 1 (Daha çok para kazanmak için her şeyi yaparım)	1,000	,766
Başarma 2 (Başladığım bir işi başarıyla bitirmek isterim)	1,000	,652
Başarma 3 (Benim için başarmak para kazanmaktan daha önceliklidir)	1,000	,566
Başarma 4 (Başarılı olmak için elimden gelenin fazlasını yapabilirim)	1,000	,600
Başarma 5 (Yapacağım işte herkesten iyi olmayı isterim)	1,000	,548
Yenilik 1 (Orijinal fikir ve düşünceler geliştirebilirim)	1,000	,631
Yenilik 2 (Gelecekteki fırsatları yakalayacak yeteneğe sahibim)	1,000	,670
Yenilik 3 (Yeni fikirlere her zaman açıgımdır)	1,000	,593
Yenilik 4 (Kendini yenilemeyen başarısız olmaya mahkumdur)	1,000	,491
Yenilik 5 (Kendi fikirlerimi hayata geçirecek işlere yönelmeyi severim)	1,000	,588
Kendine Güven 1 (Çok çalışarak her işin üstesinden gelebilirim)	1,000	,466
Kendine Güven 2 (Kendime her konuda güvenim tamdır)	1,000	,530
Kendine Güven 3 (Her zaman bildiğim yoldan gitmeyi tercih ederim)	1,000	,514
Kendine Güven 4 (Karşılaştığım problemleri kendim çözerim)	1,000	,632
Kendine Güven 5 (Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem)	1,000	,533

Veri setinin normal dağılım göstermesi durumunda iki bağımsız grup arasındaki farklılıkların testi için Bağımsız İki Örnek T-Testi kullanılmalıdır. Ancak veri seti normal dağılıma uymadığı için T-Testi yerine parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U Testini kullanılmalıdır. Yapılan inceleme sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Mann-Whitney U Testi, aralıksız ölçülen iki bağımsız grup arasındaki farklılıkların testi için kullanılır. Bu test bağımsız örnekler için uygulanan t-testlerinin parametrik olmayan alternatifidir. T-testinde olduğu gibi, iki grubun ortalamalarının karşılaştırılması yerine, Mann-Whitney U Testi grupların medyanlarını karşılaştırır (Kalaycı, 2010: 99).

Tablo 5: Döndürülmüş Faktör Matrisi

	Bileşenler						
	1	2	3	4	5	6	7
Başarma 1	,718	,238	,214	-,035	,162	,034	,076
Başarma2	,674	,326	,092	,093	,072	,128	,018
Başarma3	,648	,009	,302	,173	-,049	,078	-,129
Başarma5	,613	,309	-,021	,074	,166	,091	,190
Kendine Güven1	,516	,373	-,006	,099	,174	,040	,138
Risk1	-,476	,087	,232	,047	,263	,193	,287
Yenilik1	,209	,711	,028	,188	-,054	,202	-,037
Yenilik2	,121	,704	-,025	,223	,055	,241	-,220
Yenilik3	,286	,648	,201	,040	,200	,029	-,094
Yenilik5	,238	,594	,378	,036	,109	-,089	,120
Yenilik4	,071	,451	,310	-,049	,296	-,055	,306
Bağımsızlık2	,147	,217	,621	-,011	,265	,120	-,048
Risk5	,154	,081	,580	,130	-,053	,341	-,072
Kendine Güven 5	-,177	,178	,486	,410	-,094	-,112	,212
Bağımsızlık 3	,309	-,104	,414	,379	,351	,013	-,106
Bağımsızlık 4	,322	,078	,396	,305	,217	,158	,077
Kendine Güven 4	-,008	,093	,082	,776	-,017	,096	,068
Kendine Güven 3	,138	,076	,105	,584	,330	,021	,167
Kendine Güven 2	,247	,289	-,002	,560	,195	,080	-,166
Bağımsızlık 5	,072	,109	-,025	,221	,720	,025	,025
Bağımsızlık 1	,085	,103	,099	,098	,696	,093	,052
Risk2	,039	,051	,331	-,135	,455	,297	,007
Risk3	,064	,122	,011	,021	,152	,803	,161
Risk4	,092	,139	,374	,183	,080	,714	-,089
Başarma1	,088	-,126	-,054	,107	,046	,079	,848

İncelenen test istatistiği sonucunda olasılık değeri (p) 0,05'den küçük ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır yorumu getirilmektedir. Mann-Whitney U Testi SPSS çıktısında incelenmesi gereken değerler Z değeri ve Asymp. Sig (2-tailed) şeklinde verilen anlamlılık düzeyleridir (Kalaycı, 2010: 101).

Girişimcilik dersi alan ve almayan öğrencilerin risk eğilimini ölçen sorulara verdikleri cevapların anlamlılık düzeyi değeri bir bütün olarak incelendiğinde 0,012 çıkmıştır. Yani girişimcilik dersi alan ve almayan öğrencilerin risk eğilimini ölçen sorulara verdikleri cevaplar arasında istatistiksel anlamda bir farklılık vardır. Ancak girişimcilik dersini alan ve almayan öğrencilerin bağımsızlık isteğini ölçen sorulara verdikleri cevapların anlamlılık düzeyi değeri bir bütün olarak incelendiğinde 0,170 çıkmıştır. Öğrencilerin bağımsızlık istekleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Başarma ihtiyacını ölçen

sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında anlamlılık düzeyi değeri 0,000 çıkmıştır. Dolayısı ile başarıma ihtiyacını ölçen sorulara verilen cevaplarda girişimcilik dersi alan ve almayan öğrenciler arasında istatistiksel anlamda fark vardır. Yenilik eğilimini ölçen sorular bir bütün olarak ele alındığında anlamlılık düzeyi değeri 0,001 çıkmıştır. Yani girişimcilik dersi alan ve almayan öğrencilerin yenilik eğilimlerinde istatistiksel anlamda farklılık vardır sonucu elde edilmiştir. Ancak kendine güven eğilimini ölçen sorular bir bütün olarak ele alınacak olunursa anlamlılık düzeyi değeri 0,06 olarak elde edilmiştir. Bu değer p olasılık değerinin üstünde çıktığı için kendine güven eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar girişimcilik dersi alan ve almayan öğrencilere göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 6: Girişimcilik Dersi Alan ve Almama Durumuna Göre Öğrencilerin Girişimcilik Özellikleri

	Mann-Whitney U Testi	Z Değeri	Anlamlılık Düzeyi
Risk Eğilimi	632052,5	-2,509	0,012
Bağımsızlık İsteği	651496,5	-1,373	0,17
Başarma İhtiyacı	598434,5	-4,652	0
Yenilikçilik	618542,5	-3,403	0,001
Kendine Güven	643172,5	-1,862	0,063

Risk eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak elen alındığında verilen cevapların anlamlılık düzeyi değeri 0,001 çıkmıştır. Sonuç olarak risk eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar cinsiyete göre farklılık göstermiştir. Bağımsızlık isteğini ölçen soruların cevapları da bir bütün olarak ele alındığında anlamlılık düzeyi değeri p olasılık değerinden yüksek çıkmıştır. Kadın ve erkek öğrencilerin bağımsız çalışma istekleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark yoktur sonucu elde edilmiştir. Başarma ihtiyacını ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında anlamlılık düzeyi değeri p olasılık değerinin üstünde bir değer almıştır. Dolayısı ile cinsiyete göre başarıma ihtiyacını ölçen sorulara verilen cevaplar incelendiğinde herhangi bir farklılık bulunmamıştır. Yenilik eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında cinsiyete göre farklılığın olduğu sonucu elde edilmiştir. Çünkü yenilik eğilimi ile ilgili soruların cevapları bir bütün olarak ele alındığında anlamlılık düzeyi değeri 0,001 çıkmıştır. Kendine güven eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında anlamlılık düzeyi değeri 0,009 çıkmıştır. Buna göre kendine güven eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında bu cevaplar cinsiyete göre farklılık göstermiştir.

Tablo 7: Cinsiyete Göre Öğrencilerin Girişimcilik Özellikleri

	Mann-Whitney U Testi	Z Değeri	Anlamlılık Düzeyi
Risk Eğilimi	710744,5	-3,332	0,001
Bağımsızlık İsteği	748095	-1,262	0,207
Başarma İhtiyacı	765734	-0,244	0,808
Yenilikçilik	714094	-3,221	0,001
Kendine Güven	723799,5	-2,629	0,009

İki grubun değerlendirilmesinde kullanılan Mann-Whitney U Testi ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında yetersiz kalmaktadır. Üç veya daha fazla grubun karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis Testi Mann-Whitney U Testinin yerine kullanılmaktadır. Çalışmada kullanılan veri seti normal dağılıma sahip olmadığı için parametrik olmayan testleri kullanmak daha sağlıklı olmaktadır.

Kruskal-Wallis Testi parametrik testlerden One-way ANOVA varyans analizine benzemektedir. Uygulama olarak Mann-Whitney U testine benzeyen Kruskal-Wallis Testi üç veya daha fazla grubun karşılaştırılmasında kullanılmaktadır (Altunışık ve diğerleri, 2012: 212).

Anket formunda kişisel özellikler altı gruba ayrılmıştır. Kişilik özelliklerine göre öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır.

Risk eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında bu cevapların anlamlılık düzeyi değeri 0,000 çıkmıştır. Yani kişilik özelliklerine göre risk eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar farklılık göstermiştir. Bağımsızlık isteğini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında bu cevapların anlamlılık düzeyi değeri 0,001 çıkmıştır. Yani bağımsızlık isteğini ölçen sorulara verilen cevaplar kişilik özelliklerine göre farklılık göstermiştir. Başarma ihtiyacını ölçen sorulara verilen cevaplar da bir bütün olarak ele alındığında kişilik özelliklerine göre başarıma ihtiyacını ölçen sorulara verilen cevapların benzerlik gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Çünkü anlamlılık düzeyi değeri 0,153 olarak elde edilmiştir. Yenilik eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında da anlamlılık düzeyi değeri 0,000 olarak elde edilmiştir. Buna göre bir bütün olarak ele alınan yenilik eğilimi ile ilgili sorulara verilen cevaplar kişilik özelliklerine göre farklılık göstermiştir. Kendine güven eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında anlamlılık düzeyi değeri 0,000 olarak bulunmuştur. Yani kişilik özelliklerine göre kendine güven eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar farklılık göstermiştir.

Tablo 8: Öğrencilerin Kişilik Özelliklerine Göre Girişimcilik Özellikleri

	Ki-Kare	df	Anlamlılık Düzeyi
Risk Eğilimi	41,497	5	0
Bağımsızlık İsteği	19,858	5	0,001
Başarma İhtiyacı	8,162	5	0,153
Yenilikçilik	56,189	5	0
Kendine Güven	23,417	5	0

Tablo 9: Öğrencilerin Ruh Hallerine Göre Girişimcilik Özellikleri

	Ki-Kare	df	Anlamlılık Düzeyi
Risk Eğilimi	19,983	5	0,001
Bağımsızlık İsteği	17,238	5	0,004
Başarma İhtiyacı	27,559	5	0
Yenilikçilik	18,022	5	0,003
Kendine Güven	11,347	5	0,045

Risk eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında cevaplar arasında ruh haline göre farklılıkların olduğu sonucu elde edilmiştir. Bağımsızlık isteğini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında cevapların anlamlılık düzeyi değeri 0,004 çıkmıştır. Yani öğrencilerin ruh haline göre bağımsızlık istekleri farklılık göstermiştir. Başarma ihtiyacını ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında cevapların anlamlılık düzeyi değeri 0 çıkmıştır. Dolayısı ile cevaplar arasında ruh haline göre farklılık bulunmuştur. Yenilik eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında anlamlılık düzeyi değeri 0,003 çıkmıştır. Yani genel itibari ile yenilik eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar ruh haline göre farklılık göstermiştir. Kendine güven eğilimini ölçen sorular bir bütün olarak ele alındığında ruh haline göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü risk eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında anlamlılık düzeyi değeri p olasılık değerinden düşük çıkmıştır.

Tablo 10: Öğrencilerin Meslek Liselerine Göre Girişimcilik Eğilimleri

	Ki-Kare	df	Anlamlılık Düzeyi
Risk Eğilimi	14,177	4	0,007
Bağımsızlık İsteği	22,888	4	0
Başarma İhtiyacı	7,451	4	0,114
Yenilikçilik	29,663	4	0
Kendine Güven	21,491	4	0

Risk eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında anlamlılık düzeyi değeri p olasılık değerinden düşük çıkmıştır. Yani risk eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında meslek liselerine göre farklılık göstermiştir. Bağımsızlık isteğini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında anlamlılık düzeyi değeri p olasılık değerinin altında yer almıştır. Yani bağımsızlık isteğini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında meslek liselerine göre cevapların farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Başarma ihtiyacını ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında da meslek liselerine göre cevapların farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir. Çünkü anlamlılık düzeyi değeri p olasılık değerinden yüksek çıkmıştır. Yenilik eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında anlamlılık düzeyi değeri p olasılık değerinden düşük çıkmıştır. Yani yenilik eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında cevaplar meslek liselerine göre farklılık göstermiştir. Aynı zamanda kendine güven eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında anlamlılık düzeyi değeri p olasılık değerinden düşük çıkmıştır. Yani kendime güven eğilimini ölçen sorulara verilen cevaplar bir bütün olarak ele alındığında meslek liselerine göre farklılık göstermiştir.

4. Sonuç ve Öneriler

Girişimcilik, yeni fikirlerin faydalı modeller aracılığıyla eyleme dönüşmesidir. Bu doğrultuda fikirlerin eyleme dönüştürülmesi aşamasında bir takım zorluklarla karşılaşmaktadır. Karşılaşılan en önemli zorluk da finansmandır. Birçok proje finansman problemi nedeniyle faaliyete geçirilememektedir. Ancak girişimciliğin ekonomiye katkısının fark edilmesinden sonra ülkeler bu konu hakkında bir takım çalışmalar yapmaya başlamışlar. Bu çalışmalarla birlikte projelerin hayata geçmesi kolaylaşmış ve ekonomiye katkıları ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda kamu veya özel sermayeli kuruluşların girişimcilik alanında yeni fikirlere desteklerini sunmaları bu fikirlerin eyleme dönüşmesini kolaylaştırmıştır.

Girişimcilik açısından Türkiye'ye bakıldığında, Türkiye, girişimcilik konusunda dünya sıralamasında gerilerde kalmaktadır. Her ne kadar girişimcilik konusuna

son yıllarda daha fazla önem verilmeye başlanmışsa da dünya ortalamasına henüz yaklaşamamıştır.

Girişimci, genç, dinamik, yeni fikirlere sahip, cesaretli ve fikirleri eyleme dönüştürüp ülke ekonomisine katkı sağlayan kişidir. Bu nedenle özellikle genç girişimcileri bu doğrultuda yönlendirmek ve başarılı birer girişimci olmalarını sağlamak için bu adayların özelliklerinin açık bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir.

Araştırmada anket yöntemi tercih edilmiştir. Bu çerçevede Trabzon ilinde hizmet veren melek liselerinde son sınıf öğrencileri üzerinde bir anket çalışması yürütülmüştür.

Anket formu, risk eğilimi, bağımsızlık isteği, başarıya ihtiyacı, yenilik eğilimi ve kendine güven olmak üzere toplam 5 faktöre ilişkin yargılardan meydana gelmektedir. Yapılan analizler sonucunda her bir faktör için farklı bulgular elde edilmiştir. Bu bulguların yorumlanmasıyla aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Girişimcilik dersinin girişimcilik eğilimine olumlu etkisi ölçülmek istenmiştir. Bu doğrultuda, yapılan çalışmalar neticesinde girişimcilik dersi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri girişimcilik dersi almayan öğrencilere göre daha baskın çıkmıştır. Sınıftaki öğrenci sayısının azlığının girişimcilik eğilimine olumlu etkisinin incelendiği bu çalışmada aynı zamanda sınıftaki öğrenci mevcudunun az olduğu okullardaki öğrencilerin girişimcilik eğilimleri diğer okullardaki öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden yüksek çıkmıştır. Erkek öğrencilerin rahat yaşam duygu düşüncelerini rahatça dile getirebilme gibi olumlu faktörler dikkate alındığında erkek öğrenciler girişimcilik eğilimleri açısından daha ön planda yer almışlardır.

Genel itibarıyla girişimcilik dersi alan öğrencilerin girişimcilik potansiyeli, girişimcilik dersi almayan öğrencilerin girişimcilik potansiyeline göre daha yüksektir. Aynı şekilde, cinsiyete göre değerlendirme yapıldığında, erkek öğrencilerin girişimcilik potansiyelinin bayan öğrencilerin girişimcilik potansiyelinden daha yüksek olduğu söylenebilir. Meslek liselerine göre yapılan değerlendirmede ise, 80. Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin girişimcilik potansiyellerinin diğer meslek lisesi öğrencilerinin girişimcilik potansiyellerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Girişimcilik dersi alan öğrencilerin girişimcilik potansiyeli, girişimcilik dersi almayan öğrencilerin girişimcilik potansiyelinden daha yüksek olduğundan, meslek liselerinde girişimcilik ile ilgili dersin müfredata konulması öğrencilerin girişimcilik potansiyelini artıracığı söylenebilir.

Aynı zamanda, İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve 80. Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin girişimcilik potansiyelleri, diğer meslek lisesi öğrencilerinin girişimcilik potansiyellerinden yüksek çıkmıştır. Bu

farklılığın nedenleri, bu iki meslek lisesinin ders yapısı, öğrenci ilişkileri, öğretmen durumları, eğitim şartları ve diğer birçok etken olarak düşünülmektedir. Bu nedenle söz konusu iki lisenin bu açıardan incelenmesi ve diğer meslek liselerinin bu doğrultuda bir dönüşüme tabi tutulması sonucunda öğrencilerin girişimcilik potansiyellerinde artış görülebileceği söylenebilir. 80. Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin girişimcilik potansiyellerinin yüksek çıkmasına neden olan en önemli faktörün sınıflardaki öğrenci sayılarının az olması gösterilebilir. Sınıftaki öğrenci sayısının az olmasının öğrencilerin girişimcilik potansiyellerinin keşfedilmesini ve bu potansiyele doğru, hızlı ve etkin bir şekilde yönlendirilmesine imkan sağlayacaktır. Bu nedenle diğer meslek liselerinin sınıf mevcudunun düşürülmesinin öğrencilerin girişimcilik potansiyellerini artacağı öngörülmektedir.

Erkek öğrencilerinin girişimcilik potansiyelleri kız öğrencilerin girişimcilik potansiyellerinden yüksek çıkmıştır. Bu durumun en önemli nedeni olarak erkek öğrencilerin düşüncelerini daha rahat söyleyebilmeleri gösterilebilir. Bu doğrultuda, kız öğrencilere yönelik yapılacak seminer çalışmalarıyla düşüncelerinin daha rahat söyleyebildikleri ortamların oluşturulması anlamında girişimcilik potansiyelleri artırılabilir.

Kişilik özelliklerine göre yapılan değerlendirme sonucunda zeki, lider ve çalışkan öğrencilerin girişimcilik potansiyelleri, diğer kişilik özelliklerine sahip öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır. Bu doğrultuda, öğrencilere bu özellikleri kazandırabilecek çalışmalar yapılarak, öğrencilerin kişilik özelliklerindeki değişim sayesinde meslek lisesi öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli yükseltilebilir.

Ruh haline göre yapılan değerlendirme sonucunda, genellikle gergin ve hırslı ruh haline sahip öğrencilerin girişimcilik potansiyelleri, diğer ruh hallerine sahip öğrencilerin girişimcilik potansiyellerinden daha yüksek çıkmıştır. Bu doğrultuda, öğretmenler tarafından öğrencilere başarıları için hedefler gösterilip bu hedeflere ulaşmaları için destekler verilmelidir.

Kaynakça

Akyüz, K. C. ve diğerleri (2006), “Rize İlinde Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Yeteneklerinin İncelenmesi”, *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(1): 233-246.

Akyüz, Y. (2013), “Üniversite Öğrencilerinin KOSGEB Desteklerine Bakış Açıları ve Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Uşak Üniversitesi Örneği”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(3): 80-98.

Altunışık, R. ve diğerleri (2012), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*, (7.Baskı), İstanbul: Sakarya Yayıncılık.

Arslan, K. (2002), “Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6, 1-11.

Avşar, M. (2007), Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması: Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bilge, H. ve Bal, V. (2012), “Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 131-148.

Bozkurt, Ö. Ç. (2011), Dünya ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler, (1. Baskı), Sözkese Matbaacılık, Ankara: Detay Yayıncılık.

Demireli, C. ve diğerleri (2014), “Farklı Öğrenim Düzeyindeki Öğrencilerin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması”, *Manas Sosyal Araştırmalar Derneği*, 3(1): 1-17.

Güreşçi, E. (2014), “Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma: İspir Hamza Polat MYO Örneği”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1): 23-38.

Güney, S. ve Nurmakhmatuly, A. (2007), “Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Kültürlerarası Araştırma”, *Bahkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18): 62-96.

İbicioğlu, H. ve diğerleri (2010), Üniversite Eğitiminin Girişimcilik Düşüncesinin Değişimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama, *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(1): 53-74.

İşcan, Ö. F. ve Kaygın, E. (2011), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2): 443-462.

Kalaycı, Ş. (Ed.) (2010), SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, (5. Baskı), Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

Karabulut, A. T. (2009), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerinin Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(1): 331-356.

Kayalar, M. ve diğerleri (2013), “İsparta ve Prizren (Kosova)’daki Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Risk Alma Özelliklerinin Belirlenmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 4(8): 39-62.

Kılıç, R. ve diğerleri (2012), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma İİBF İşletme Bölümü Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2): 423-435.

Korkmaz, O. (2012), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2): 209-226.

Küçük, O. (2005), *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*, (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Özdemir, L. (2013), “Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo-Demografik Özellikler Açısından Değerlendirilmesi”, *International Conference On Eurasian Economies*, Session: 3C, Girişimcilik, 617-626.

Özkan, Ş. ve diğerleri (2003), “Türkiye’de Girişimcilik ve Belirleyicileri: Marmara ve Doğu Anadolu Bölgesi Üzerine Bir Uygulama”, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 58(4): 145-172.

Ören, K. ve Biçkes, M. (2011), “Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri (Nevşehir’deki Yüksek Öğrenim Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma)”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3): 67-86.

Parlak, K. (2013), “Girişimci Kişilik Özelliklerine Sahip Olmak İle Kendini ve Başkalarını Tanıma (İçsel ve Sosyal) Zekaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3: 55-64.

Patır, S. ve Karahan, M. (2010), “Girişimcilik Eğitimi ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması”, *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 1(2): 27-44.

Solmaz, S. A. ve diğerleri (2014), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Turizm Lisans ve Ön Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması”, *Kahramanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(26): 41-55.

Tekin, M. ve Arslan, E. (2011), “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Yeteneklerinin Belirlenmesi: Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksekokulu Örneği”, *XI. Üretim Araştırmaları Sempozyumu*, 92-102.

Tok, N. ve diğerleri (2014), “Ziraat Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinde Girişimcilik Özellikleri Algısı ve Eğilimi: Çukurova ve Adnan Menderes Üniversitesi Örneği”, *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(1): 47-74.

Top, S. (2006), *Girişimcilik Keşif Süreci*, (1.Baskı), İstanbul: Beta Yayınları.

Uluyol, O. (2013), “Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Gölbaşı Meslek Yüksekokulu Örneği”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 349-372.